

రాష్ట్ర కార్యనిర్వాహక వర్గం - గవర్నర్

భారతదేశంలో కేంద్ర ప్రభుత్వంలో మాదిరిగానే రాష్ట్రాల్లో కూడా శాసన కార్యనిర్వాహక, న్యాయ శాఖలు ఉన్నాయి. నిర్మాణం, విధుల విషయాల్లో రాష్ట్ర కార్యనిర్వాహక వర్గం, శాసనశాఖ కేంద్ర కార్యనిర్వాహక వర్గం, శాసనశాఖల్లా ఉన్నా కొన్ని తేడాలు కూడా ఉన్నాయి. రాష్ట్ర కార్యనిర్వాహకవర్గంలో నామమాత్ర అధిపతి గవర్నర్. మంత్రిమండలి సలహాపై పనిచేసే ముఖ్యమంత్రి నాయకత్వాన వాస్తవ కార్యనిర్వాహకవర్గం ఉంటుంది.

రాజ్యాంగంలోని 153వ అధికరణ ప్రకారం ప్రతి రాష్ట్రానికి ఒక గవర్నర్ ఉండాలి. అయితే 1956లో చేసిన 7వ రాజ్యాంగ సవరణ ప్రకారం ఒకరినే రెండు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ రాష్ట్రాలకు గవర్నరుగా నియమించవచ్చు.

గవర్నర్ ను ఎన్నుకోకుండా నియమించడానికి గల కారణాలు:

ఎన్నుకునే అధిపతిని కాకుండా, రాష్ట్రపతి నియమించే గవర్నర్ను రాష్ట్ర ప్రభుత్వ అధినేతగా భారత రాజ్యాంగ నిర్మాతలు పేర్కొన్నారు. కారణాలను పరిశీలిస్తే...

❑ ఎన్నికయ్యే ముఖ్యమంత్రి, నియమితుడయ్యే గవర్నర్ మధ్య ఆధిపత్యపోరును తప్పించేందుకు,

❑ కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలమధ్య వారధిగా పనిచేసేందుకు,

❑ రాష్ట్రాధినేత ఎన్నికపై అనవసర ఖర్చు తగ్గించేందుకు,

❑ రాష్ట్ర ప్రభుత్వంపై కేంద్ర ప్రభుత్వం నియంత్రణ ఉండేందుకు,

❑ గవర్నర్ ద్వారా దేశ ఐక్యత, సమగ్రత సాధించేందుకు రాజ్యాంగ నిర్మాతలు ఇలాంటి ఏర్పాటు చేసి ఉంటారని భావించవచ్చు.

గవర్నర్ల నియామకం: భారత రాజ్యాంగంలోని 155వ అధికరణ ప్రకారం గవర్నర్‌ను రాష్ట్రపతి నియమిస్తారు.

గవర్నర్ల పదవీకాలం: రాష్ట్రపతి విశ్వాసం ఉన్నంత వరకు- గరిష్ఠంగా అయిదేళ్ల వరకు పదవిలో కొనసాగుతారు.

❑ పదవీకాలం పూర్తిగాకముందే గవర్నర్‌ను తొలగించే అధికారం రాష్ట్రపతికి ఉంది. ఏ కారణంతో గవర్నర్‌ను తొలగించవచ్చనేది రాజ్యాంగం వివరించలేదు.

❑ అయిదేళ్లలోపే గవర్నర్ పదవి నుంచి వైదొలగాలనుకుంటే రాష్ట్రపతికి రాజీనామా లేఖను పంపాలి.

❑ ఒక రాష్ట్రానికి గవర్నర్‌గా నియమించిన వ్యక్తిని, పదవీకాలం మధ్యలోనే వేరే రాష్ట్రానికి గవర్నర్‌గా మార్చవచ్చు. అలాంటప్పుడు అయిదేళ్లలో మిగిలిన పదవీకాలం పూర్తయ్యేంతవరకు గవర్నర్ పదవిలో కొనసాగుతారు.

గవర్నర్ నియామకానికి అర్హతలు: భారతీయ పౌరుడై ఉండాలి. .35 ఏళ్ల వయసు నిండి ఉండాలి.

గవర్నర్లు - షరతులు: గవర్నర్ పదవి చేపట్టే వ్యక్తికి రాజ్యాంగం కొన్ని షరతులు విధించింది.

❑ పార్లమెంటు ఉభయసభల్లో లేదా రాష్ట్ర శాసనసభల్లో సభ్యుడుగా ఉండకూడదు.

¤ గవర్నర్‌గా నియమితుడయ్యే వ్యక్తి ఉద్యోగం లేదా వ్యాపారం చేయకూడదు.

జీత భత్యాలు: గవర్నర్ జీతభత్యాలను రాష్ట్ర సంఘటిత నిధి నుంచి చెల్లిస్తారు. ఒకే వ్యక్తి రెండు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ రాష్ట్రాలకు గవర్నర్‌గా నియమితులైనపుడు జీతభత్యాలను ఆయా రాష్ట్రాలు సంయుక్తంగా చెల్లించాలి. ఏ రాష్ట్రం ఎంత ఇవ్వాలింది రాష్ట్రపతి నిర్ణయిస్తారు. ప్రస్తుతం గవర్నర్ వేతనం రూ. లక్షా పదివేలు.

ప్రమాణ స్వీకారం: గవర్నర్‌తో సంబంధిత హైకోర్టు ప్రధాన న్యాయమూర్తి ప్రమాణం చేయిస్తారు. ప్రమాణ స్వీకారం గురించి రాజ్యాంగంలోని మూడో షెడ్యూల్‌లో ఉంటుంది.

గవర్నర్ అధికారాలు: గవర్నర్ అధికారాలను కింది విధంగా విభజించవచ్చు.

¤ కార్య నిర్వహణాధికారాలు

¤ శాసన నిర్మాణాధికారాలు

¤ ఆర్థిక అధికారాలు

¤ న్యాయ నిర్వహణాధికారాలు

¤ విచక్షణాధికారాలు

కార్య నిర్వహణాధికారాలు

గవర్నర్‌కు కొందరిని నియమించే అధికారం ఉంటుంది. .

¤ రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి, రాష్ట్ర మంత్రిమండలి సభ్యులు.

¤ విశ్వవిద్యాలయాల వైస్ ఛాన్సలర్లు. (విశ్వవిద్యాలయానికి గవర్నర్ ఛాన్సలర్).

❑ అడ్వకేట్ జనరల్, రాష్ట్ర పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్ అధ్యక్షులు, సభ్యుల నియామకం. రాష్ట్ర ఎన్నికల కమిషనర్ నియామకం, జిల్లా జడ్జీల నియామకం.

❑ హైకోర్టు న్యాయమూర్తుల నియామకం విషయంలో రాష్ట్రపతి గవర్నర్‌ను సంప్రదిస్తారు.

❑ రాష్ట్రంలో రాజ్యాంగబద్ధమైన అధికార యంత్రాంగం విధి నిర్వహణలో విఫలమైందని భావించినప్పుడు గవర్నర్ ఆ విషయాన్ని 356 ప్రకరణ కింద రాష్ట్రపతికి నివేదిస్తారు. గవర్నర్ నివేదిక మేరకు రాష్ట్రపతి రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని రద్దుచేస్తూ లేదా సస్పెండ్ చేస్తూ రాష్ట్రపతిపాలన ప్రకటించవచ్చు. అప్పుడు రాష్ట్రపతి తరపున గవర్నర్ విస్తృత కార్యనిర్వాహక అధికారాలు చలాయిస్తారు.

శాసనాధికారాలు

రాష్ట్ర శాసనసభను సమావేశపరచడం, పొడిగించడం, రద్దుచేయడం, దీర్ఘకాలికంగా వాయిదావేయడం.

ఆర్డినెన్స్ జారీ: రాజ్యాంగంలోని 213 అధికరణ ప్రకారం శాసనసభల సమావేశంలేనప్పుడు గవర్నర్ ఏదైనా ఒక విషయం లేదా పరిస్థితికి సంబంధించి తక్షణ చర్య తీసుకోవాల్సిన సందర్భంలో ఆర్డినెన్స్ జారీచేస్తారు.

ఆర్డినెన్స్: ఆర్డినెన్స్‌కు శాసన సమాన అధికారం ఉంటుంది. సాధారణంగా ఏదైనా ఒక అంశం శాసనం లేదా చట్టం కావాలంటే మొదట శాసనసభలోని ఏదో ఒక సభలో (విధాన సభ లేదా విధాన పరిషత్) బిల్లు రూపంలో ప్రవేశపెట్టాలి. ఆ సభ ఆమోదం పొందిన తర్వాత రెండో సభలో ప్రవేశపెట్టి అక్కడా ఆమోదం పొందాలి. ఆ తర్వాత గవర్నర్ దానిని ఆమోదిస్తే చట్టం లేదా శాసనం అవుతుంది. శాసనసభలు సమావేశంలో లేనప్పుడు పైన పేర్కొన్న ప్రక్రియ

లేకుండానే రూపొందించే శాసనం ఆర్డినెన్స్. శాసనసభ తిరిగి సమావేశమైన తర్వాత ఆరువారాల్లోగా ఆ ఆర్డినెన్స్ ఆమోదం పొందాలి. అంటే ఆర్డినెన్స్ అత్యధిక కాలపరిమితి ఆరు నెలల ఆరు వారాలు. సాధారణంగా శాసనసభ ఒక సమావేశానికి మరో సమావేశానికి గరిష్ఠ కాలపరిమితి ఆరు నెలలు.

గవర్నర్ కొన్ని విషయాల్లో ఆర్డినెన్స్ జారీచేసేందుకు తిరస్కరించవచ్చు.

■ రాష్ట్రపతి నిర్ణయం కోసం నిలిపిఉంచిన లేదా రాష్ట్రపతి ఆమోదం అవసరమైన బిల్లుల విషయం.

■ ఏదైనా బిల్లుపై రాష్ట్రపతి నిర్ణయం అవసరం అని గవర్నర్ భావించే విషయాలు.

■ రాష్ట్రపతి అనుమతిలేనిదే శాసనసభలో బిల్లును ప్రవేశపెట్టేందుకు అవకాశం లేని అంశాలు.

ఉదా: అంతరాష్ట్ర వాణిజ్యం లేదా వర్తకానికి సంబంధించిన చట్టాల్లో మార్పులు చేయాల్సినప్పుడు.

బిల్లులకు ఆమోదం తెలపడం

■ శాసనసభలు ఆమోదించిన బిల్లులు గవర్నర్ ఆమోదంతోనే చట్టాలవుతాయి. ఈ విషయాన్ని రాజ్యాంగంలోని 200 అధికరణ తెలియజేస్తుంది.

■ తన ఆమోదం కోసం వచ్చిన బిల్లును గవర్నర్ ఆమోదించవచ్చు, ఆమోదించకుండా అలాగే ఉంచవచ్చు.

❑ బిల్లును పునఃపరిశీలనకు శాసనసభకు పంపవచ్చు. . రాష్ట్రపతి నిర్ణయంకోసం బిల్లును రిజర్వ్ చేయవచ్చు.

❑ ద్రవ్య బిల్లులను పునఃపరిశీలనకు పంపరు. రాష్ట్రపతి పరిశీలనకు పంపవచ్చు.

❑ గవర్నర్ బిల్లులను పునఃపరిశీలనకు శాసనసభకు పంపినప్పుడు బిల్లులు సవరణలతోగానీ, సవరణలు లేకుండాగానీ తిరిగి గవర్నర్ దగ్గరికి వచ్చినప్పుడు గవర్నర్ తప్పకుండా ఆమోదం తెలపాలి. అంటే బిల్లును ఒకసారి మాత్రమే పునఃపరిశీలనకు పంపవచ్చు.

❑ ఏదైనా ఒక బిల్లు శాసనంగా రూపొందితే, హైకోర్టు అధికారాలకు భంగం కలుగుతుందని గవర్నర్ భావిస్తే, ఆ బిల్లుకు గవర్నర్ ఆమోదం తెలుపకుండా రాష్ట్రపతి ఆమోదం కోసం పంపుతారు.

❑ రాష్ట్రపతి ఆమోదంకోసం వచ్చిన బిల్లుకు రాష్ట్రపతి ఆమోదం తెలుపవచ్చు లేదా తనవద్దే ఉంచుకోవచ్చు. పునఃపరిశీలనకు తిప్పి పంపవచ్చు. పునఃపరిశీలనకు పంపిన బిల్లును రాష్ట్ర సభలు ఆమోదం తెలిపి, రాష్ట్రపతికి పంపినా, రాష్ట్రపతి ఆమోదం తెలపాల్సిన అవసరం లేదు.

గమనిక: ద్రవ్యబిల్లు విషయంలో రాష్ట్రపతి ఆమోదం తెలుపవచ్చు. తెలుపకపోవచ్చు. అయితే పునః పరిశీలనకు పంపరు.

❑ ఒక్కసారి రాష్ట్రపతి నిర్ణయంకోసం పంపించిన బిల్లుపై ఆ తర్వాత ఎలాంటి చర్య తీసుకునే అధికారం గవర్నర్ కు ఉండదు. ఆ బిల్లు భవిష్యత్ ను రాష్ట్రపతి మాత్రమే నిర్ణయిస్తారు.

❑ రాజ్యాంగ నిబంధనలకు వ్యతిరేకంగా లేదా విస్తృత ప్రయోజనాలకు వ్యతిరేకంగా ఉన్నట్లు భావించిన బిల్లులను నిలిపివేసే విచక్షణాధికారం గవర్నర్‌కు ఉంది.

గవర్నర్ - నామినేట్ అధికారం

రాష్ట్ర విధానసభలో తగిన ప్రాతినిధ్యంలేదని భావిస్తే ఆంగ్లో - ఇండియన్ వర్గానికి చెందిన ఒకరిని గవర్నర్ నామినేట్ చేస్తారు. అదేవిధంగా విధాన పరిషత్‌కు విధాన పరిషత్ మొత్తం సభ్యుల్లో 1/6 వంతు మందిని నామినేట్ చేస్తారు.

శాసనసభ్యుల అనర్హత - గవర్నర్

ఒక వ్యక్తి శాసనసభ సభ్యుడిగా కొనసాగడానికి అర్హత ఉందా, లేదా అనే విషయం వివాదస్పదమైనప్పుడు గవర్నర్ నిర్ణయమే తుది నిర్ణయం. అయితే గవర్నర్ ఎన్నికల సంఘం అభిప్రాయం తీసుకుని ఆ అభిప్రాయానికి అనుగుణంగా వ్యవహరించాలి.

ఆర్థికాధికారాలు

❑ ద్రవ్యసంబంధ బిల్లులను గవర్నర్ అనుమతితోనే విధానసభలో ప్రవేశపెడతారు.

❑ రాష్ట్ర ఆగంతుకనిధి గవర్నర్ అధీనంలో ఉంటుంది.

❑ రాష్ట్రం - పంచాయతీరాజ్ సంస్థల మధ్య పన్నుల పంపకానికి సంబంధించి రాష్ట్ర ఆర్థిక సంఘాన్ని నియమిస్తారు

న్యాయ నిర్వహణ అధికారాలు

¤ రాజ్యాంగంలోని 161వ అధికరణ ప్రకారం నేరస్థులకు విధించిన శిక్షను తగ్గించవచ్చు, మాఫీ చేయవచ్చు, తాత్కాలికంగా నిలుపుదల చేయవచ్చు.

గమనిక: మరణశిక్ష పడిన నేరస్థుడికి క్షమాభిక్ష ప్రసాదించే అధికారం గవర్నర్‌కు లేదు. ఆ అధికారం కేవలం రాష్ట్రపతికి మాత్రమే ఉంది.

¤ పదవిలో ఉన్నంతకాలం గవర్నర్‌పై ఎలాంటి క్రిమినల్ కేసులు చేపట్టకూడదు. అరెస్ట్ చేయకూడదు.

¤ ముందుగా నోటీస్ లేకుండా సివిల్ కేసులు పెట్టకూడదు. ఒకవేళ పెట్టాలంటే రెండు నెలల ముందుగా గవర్నర్‌కు నోటీసు ఇవ్వాలి.

విచక్షణాధికారాలు

రాజ్యాంగం గవర్నర్‌కు కొన్ని విచక్షణాధికారాలు కల్పించింది. ఈ అధికారాలు నిర్వహించడంలో మంత్రిమండలి సలహాను పాటించాల్సిన అవసరం లేదు. విచక్షణాధికారాల సందర్భంలో తప్ప మిగతా అన్ని సందర్భాల్లో గవర్నర్ తప్పకుండా మంత్రిమండలి సలహా ప్రకారం వ్యవహరిస్తారు.

¤ 164 అధికరణ ప్రకారం ముఖ్యమంత్రిని, ముఖ్యమంత్రి సలహాపై మంత్రిమండలిని గవర్నర్ నియమిస్తారు. అయితే ఎవరిని ముఖ్యమంత్రిగా నియమించాలి అనే విషయం రాజ్యాంగంలో లేదు. శాసనసభలో అత్యధిక స్థానాలు గెలుపొందిన రాజకీయ పార్టీ నాయకుడిని

ముఖ్యమంత్రిగా నియమించడం సంప్రదాయం. ఏ పార్టీకీ స్పష్టమైన మెజారిటీ రానప్పుడు ముఖ్యమంత్రిని నియమించే విషయంలో గవర్నర్ విచక్షణతో వ్యవహరిస్తారు. .

❑ 356 ప్రకరణ కింద రాష్ట్రంలో ప్రభుత్వం రాజ్యాంగ పరంగా పనిచేయడంలో విఫలమైందని రాష్ట్రపతి పాలనకోసం సిఫారసు చేసే విషయంలో విచక్షణతో వ్యవహరిస్తారు.

❑ 200 అధికరణ ప్రకారం రాష్ట్రపతి ఆమోదనకోసం బిల్లును రిజర్వ్ చేసే విచక్షణాధికారం గవర్నర్ కు ఉంటుంది.

❑ రాష్ట్రంలో విశ్వవిద్యాలయాల వైస్ ఛాన్సెలర్ల ఎంపిక విషయంలో క్యాబినెట్ సమర్పించిన జాబితాలో ఎవరినైనా ఎంపిక చేయడం.

❑ శాసనసభ విశ్వాసం కోల్పోయిన తర్వాత పదవికి రాజీనామా చేయని మంత్రిమండలిని రద్దు చేసేందుకు; ముఖ్యమంత్రి నేతృత్వంలోని మంత్రిమండలి అసెంబ్లీని రద్దు చేయాల్సిందిగా సలహా ఇచ్చినప్పుడు చేయాలా? వద్దా? అనే విషయంలో గవర్నర్ తన విచక్షణ మేరకు వ్యవహరిస్తారు.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల అస్థిరతలో గవర్నర్ పాత్ర

కొన్ని సందర్భాల్లో గవర్నర్ల రాజ్యాంగం కల్పించిన ప్రత్యేక అధికారాలు లేదా

విచక్షణాధికారాలను నిరంకుశంగా నిర్వహిస్తుండటంతో ఈ పదవి వివాదాస్పదంగా మారింది.

1967 వరకు కేంద్రంలోనూ, రాష్ట్రాల్లోనూ ఒకే పార్టీ అధికారంలో ఉండటంతో గవర్నర్ల

నియామకం వివాదాస్పదం కాలేదు. 1967లో పలు రాష్ట్రాల్లో జరిగిన ఎన్నికల్లో కాంగ్రెస్ పార్టీ

ఓడిపోవడంతో కేంద్రంలో ఒక ప్రభుత్వం, రాష్ట్రాల్లో వేరే ప్రభుత్వాలు అధికారంలోకి

వచ్చాయి.అప్పుడు గవర్నర్లను అడ్డంపెట్టుకుని రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలను అస్థిరపరచడం ప్రారంభమైంది.

1984లో ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో జరిగిన సంఘటనను గమనిస్తే- అప్పట్లో ఎన్టీ రామారావు ముఖ్యమంత్రిగా ఉన్న సందర్భంలో నాదెండ్ల భాస్కరరావు నాయకత్వంలో కొద్దిమంది ఎమ్మెల్యేలు చీలిపోయారు. తనకు మెజారిటీ ఉందని, అసెంబ్లీని సమావేశపరిస్తే మెజారిటీ నిరూపించుకుంటానని రామారావు అప్పటి గవర్నర్ రాంలాల్‌ని కోరారు. కాని రాంలాల్ వినిపించుకోకుండా రామారావు ప్రభుత్వాన్ని బర్తరఫ్ చేసి, భాస్కరరావుతో ముఖ్యమంత్రిగా ప్రమాణం చేయించి, బలనిరూపణ చేసుకోవాలని కోరారు. ఈ విధంగా పలు రాష్ట్రాల్లో రాజ్యాంగబద్ధంగా ఎన్నికైన ప్రభుత్వాలను బర్తరఫ్ చేసి రాష్ట్రపతి పాలన విధించడం, ఏ పార్టీకి స్పష్టమైన మెజారిటీ రానప్పుడు ఇష్టమైన వ్యక్తిని ముఖ్యమంత్రిగా ఆహ్వానించడం, కేంద్రంలో ప్రభుత్వం మారినప్పుడు రాష్ట్రాల్లో గవర్నర్లను మార్చడం... ఇలా గవర్నర్ల వ్యవస్థ వివాదాస్పదంగా మారిపోయింది.

1989లో కేంద్రంలో నేషనల్ ఫ్రంట్ ప్రభుత్వం అధికారంలోకి వచ్చిన తర్వాత తొలిసారిగా గవర్నర్లనందరినీ మూకుమ్మడిగా రాజీనామా చేయాల్సిందిగా కోరింది. దీనిద్వారా తన అభీష్టం మేరకు సొంతంగా గవర్నర్లను నియమించుకోవచ్చు. దీనికి ప్రతిగా 1991లో కాంగ్రెస్ పార్టీ అధికారంలోకి వచ్చినప్పుడు ఎక్కువమంది గవర్నర్లను రాజీనామా చేయాల్సిందిగా కోరింది.

వివాదాస్పద వ్యవహారశైలికి కారణాలు :

¤ గవర్నర్లకు పదవీభద్రత లేకపోవడం. గవర్నర్ల పదవీకాలం రాష్ట్రపతి ఇష్టంపై ఆధారపడి ఉంటుంది. అయిదేళ్ల కాలంలో ఎప్పుడైనా గవర్నర్లను రాష్ట్రపతి తొలగించవచ్చు.

¤ రాజకీయాలతో సంబంధం ఉన్నవారిని గవర్నర్లుగా నియమించడం.

¤ కేంద్రంలో అధికారంలో ఉన్న పార్టీ తనకీష్టమైనవారిని గవర్నర్లుగా నియమించుకోవడం.

¤ ఎన్నిక ద్వారా కాకుండా నామినేట్ చేయడం.

SmartPrep.in

